

„Veenus siidis“.

Täna etendava opereti peakujuks on vürstinna **Jadja Milewska-Palotay**. Poolatar. Kõrk ja külm, kuid ilus. Ta ilu on kunagi ühel vanal ungari magnaadil pea nii segi ajanud, et see oma toreda Szegedvari lossi temale on kinkinud. Hiljem alustab magnaadi õepoeg vürst **Teleky** sellepärast ilusa vürstinna protsessi. Kuna vürstinna ise tõrkus kohtu ette ilmumast, muretses Teleky endale ta pildi mis oli näitusel väljapandud nime all „Veenus siidis“ ja viis kohtusse: veendugu kohtunikud ise, et nii ilusa naise pärast üks vanem härra küll võib totraks minna ja mõisa ära kinkida, mis õigu poolest kuulub ta pärijaile.

Vürstinna **Jadja** kavatseb abielluda. Pulma seltskond on ta lossis juba koos, pündub vaid peigmees, parun **Oroszy** poeg **Jozsy**, keda oodetakse Budapestist. Tema asemel ilmub lõppeks keegi võõras härra ja toob teate, et kuulub ungari röövlipealik **Rosza Sandor** on peinkese teel kinni nabinud ja nüüd 10000 guldnat lunaraha nõuab. Üldine ehmatus ja segadus; ainult vürstinna **Jadja** ei kurvasta: temale meeldib saladuslik võõras palju enam kui ta peigmees. Võõras meeldib ka pidukülalistele, erandiks jääb vaid vana parun **Oroszy**, kes salapäraselt kavaleeri peab röövlipealikuks **Rosza Sandoriks** eneseks. Vähe hiljem ilmub veel teinegi võõras, kes ennast esitleb vürst **Stephan Teleky**naga, kellega vürstinna **Jadja** oli teatud protsess. Ta toob teate, et on protsessi võitnud ja tahab lossi üle võtta, eelkõige aga nõuab hõbedakambri võtit. Vana parun **Oroszy** rõõmustab uue külalise üle väga, joob temaga sinasõprust ja katsub talle oma vennatütart **Mizzit** kaasaks kupeldada. Kes kumbki neist võõraist on, see selgub publikule aegsasti küllalt, seepärast jätame selle selgitata tegevuse käigul.

Vahe peal märgime vaid, et röövlipealik **Rosza Sandor** on ajalooline isik. Sündinud 1812 Szegedinis, hakkas ta juba noores eas oma isa ja vanaisa jumalakartmatut ja seadusevastast ametit pidama, s. o. riisuma ja röövima. See ungari Rummu Jüri oli suurmeelne ja helde vaeste vastu ja kooris ja nõõris ainult rikkaid. Seepärast jutustavad Ungaris veel tänapäevalgi mitmed rahvalaulud temast kui legendaarsest sangarist. Revolutsiooni aegu saatis **Kossuth** ta ühe partisaanide jõugu eesotsas serblaste vastu. 1858 ta vangistati, amnesteeriti hiljem, hakkas aga uuesti röövliks, kuni 1872 kuninglik komissar **Raday** ta Szegedini kindlusesse meelitas ja uuesti vangistas. Ta julgus ja kavaleerlik käitumine daamidega olid üldiselt tuntud.

Ajalooline tõsiasi on ka protsess vürst **Teleky** ja vürstinna **Jadja** vahel, muidugi on aga nimed operetis teised.

Opereti kolmas vaatus viib meid ühte ungari maakõrtsi, mis on **Rosza Sandori** röövlijõugu kokkutuleku kohaks. Mustlaste laul ja mustlaste tants elustavad seda romantilist paika, kus aegamööda kohtame kõiki esimese ja teise vaatuse peategelasi: **Jadja** ja mõlemat võõrast, vana parun **Oroszy**t, ta vennatütart **Mizzit** oma peigmehe **Ladislausega**, ja lõpuks tutvume möödaminnes isegt vangistatud **Jozsyga**. Siin lahenduvad kõik saladused ja langevad viimsed näokatted, nii et kogu lugu kõigi tegelaste ja loodetavasti ka publiku rahuloluks võib lõppeda rõõmsa ja hoogsa ansambliga.